

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2024

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ
для студентів

спеціальності 032 «Історія та археологія»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

освітньої програми 032.00.02 «Історія та археологія»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 3682/24
Наказ відділу моніторингу якості освіти
(Підпис)
20 24

Київ 2024

Розробники: Голованов Сергій Олександрович, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри всесвітньої історії.

Викладач: Голованов Сергій Олександрович, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри всесвітньої історії.

**Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук.**

Протокол від 16 січня 2024 № 7

Завідувач кафедри (Срібняк І.В.)

**Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.02 Історія та
археологія**

16.01. 2024 р.

Гарант освітньої програми (Саган Г.В.)

Робочу програму перевірено

16.01. 2024 р.

Заступник директора/декана (Завадський В.М.)

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.,
протокол №__

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.,
протокол №__

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.,
протокол №__

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол
№__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2,3	
Семестр	4,5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	40	
Форма семестрового контролю	Екзамен	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення даного курсу має спонукати студентів до глибокого вивчення теоретичних основ методики викладання історії, дослідження теоретичної спадщини вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки, цілісне її сприймання, вироблення практичних умінь та навичок, необхідних для забезпечення високої ефективності навчання історії.

Загальні компетентності навчальної дисципліни:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності навчальної дисципліни:

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини. СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

СК 13. Здатність використовувати знання з психології, педагогіки, історії, методики навчання історії для забезпечення належного рівня викладання

відповідно до діючих навчальних програм, дотримуючись вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.

СК 14. Здатність моделювати та організовувати процес навчання; спроможність обирати необхідні засоби, форми і методи організації діяльності учнів, в тому числі учнів із особливими потребами, проектувати та створювати власні навчальні продукти й ресурси; впроваджувати сучасні навчальні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід.

СК 15. Здатність виховувати пізнавальну самостійність кожного учня, дотримуватися певного методологічного підходу до дослідження та аналізу особистості, формувати освічену особистість, підготовлену до активної трудової діяльності в умовах високотехнологічного суспільства, активного та відповідального громадянина.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПРН 15. Уміти планувати навчання історії відповідно до діючих навчальних програм, дотримуючись вимог Державного стандарту базової і повної середньої освіти, з використанням різних організаційних форм та засобів навчання, визначати функції, мету та задачі навчання історії, готувати і проводити уроки різних типів, в тому числі у дистанційному форматі.

ПРН 16. Уміти використовувати існуючі вітчизняні й зарубіжні дидактичні засоби та створювати нові, зокрема, комп'ютерно-орієнтовані, розробляти засоби для організації та проведення контролю знань і вмінь учнів.

ПРН 17. Уміти планувати, організувати і проводити позакласну роботу, предметні гуртки, шкільні предметні олімпіади, виховну роботу з учнями із врахуванням їх вікових, фізіологічних та психологічних особливостей, провадити успішну комунікацію з батьками.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійні
		Лекції	Семинарські	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні завдання	
Змістовий модуль 1. Методика навчання історії як наука і фахова дисципліна							
Тема 1. Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна	6	2	-	-	-	-	4
Тема 2. Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні	6	2	-	-	-	-	4
Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти.	4	2	-	-	-	-	2
Тема 4. Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учитель історії, кабінет історії.	8	2	2	-	-	-	4
Тема 5. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти	10	2	2	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	36	10	4	2	-	-	18
Змістовий модуль 2. Дидактичні форми навчання							
Тема 6. Класно-урочна форма навчання та її альтернативи	8	2		2			4
Тема 7. Урок як основна форма навчання	8	2	2	2			2
Тема 8. Позакласна робота з історії	6		2				4
Модульний контроль	2						
Разом	24	4	4	4			10
Разом за семестр	60	14	8	6			28
5 семестр							
Змістовий модуль 3. Методи, прийоми та засоби навчання історії.							
Тема 9. Поняття методу та прийому навчання	4	2					2
Тема 10. Нетрадиційні підходи до класифікації методів навчання.	2	2					
Тема 11. Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії	2	2					
Тема 12. Контроль та оцінювання знань учнів	4		2				2
Тема 13. Методика проведення комбінованого уроку з історії	4		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	18	6	4				6

Змістовий модуль 4. Теорія і практика сучасного уроку							
Тема 14. Урок як основна форма навчання історії	2						2
Тема 15. Нетрадиційні (нестандартні) уроки.	2						2
Тема 16. Методика проведення вступного уроку та уроку вивчення нового матеріалу	2			2			
Тема 17. Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії	4		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	12		2	2			6
Семестровий контроль	30						
Разом за семестр	60	6	6	2			12
Усього годин	120	20	14	8			40

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Методика навчання історії як наука і фахова дисципліна.

Тема 1. Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна.

Тематичний план:

1. Ознайомлення студентів з програмою курсу "Методика викладання історії*".
2. Мета та завдання курсу.
3. Поняття "метод", "методика".
4. Сутність методики навчання історії як галузі педагогічної науки: об'єкт і предмет методики історії як науки.
5. Процес навчання, його основні компоненти.
6. Зв'язок методики навчання історії і іншими науками. Міжпредметні та міжкурсів зв'язки історії як навчального предмета.
7. Методи наукових досліджень у методиці навчання історії.

Основні поняття теми: метод; методика, об'єкт та предмет методики; процес навчання; компоненти процесу навчання; методи наукових досліджень.

Тема 2. Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні.

Тематичний план:

1. Цілі та завдання шкільної історичної освіти в Україні, основні принципи її розвитку.
2. Методологічні підходи до сучасної історичної освіти.
3. Поняття лінійна та концентрична структура шкільної історичної освіти, їх порівняльна характеристика.
4. Характеристика сучасної системи шкільної історичної освіти в Україні.

Основні поняття теми: цілі, завдання та принципи історичної освіти; Методологія, методологічні підходи, лінійна структура історичної освіти; концентрична структура історичної освіти.

Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти.

Тематичний план:

1. Основні компоненти змісту історичної освіти.
2. Історичні факти і їх класифікація.
3. Теоретичний матеріал в історичних курсах (5-8 кл.).
4. Емпіричний та теоретичний рівні засвоєння учнями навчального матеріалу.
5. Співвідношення фактів і теорії в курсах історії (5-8 кл.).

Основні поняття теми: компоненти змісту історичної освіти; Історичні факти; теоретичний матеріал; Рівні засвоєння навчального матеріалу.

Тема 4. Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учитель історії. Кабінет історії

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Визначте суть процесу реформування шкільної історичної освіти в Україні.
2. Основні принципи суспільствознавчої та історичної освіти: їх зміст та характеристика.
3. Освітньо-виховні завдання шкільної історичної освіти.
4. Учитель історії: роль і місце вчителя в суспільстві, вимоги до вчителя; загальнопедагогічні знання, вміння і навички сучасного вчителя; педагогічна творчість учителя.
5. Кабінет історії: роль кабінету в навчальній роботі з історії; обладнання кабінету історії; планування кабінету історії.

Практичне завдання: підготувати креслення стенду кабінету історії.

Тема 5. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти

1. Завдання історичної освіти, визначені в Державному стандарті базової і повної середньої освіти освітньої галузі "Суспільствознавство" та в шкільних програмах з історії.
2. Загальні вимоги до програми з історії для середньої школи: керівна спрямованість програми і пояснювальної записки; характеристика розділів програми з історії;
3. Загальна характеристика структури історичної освіти в середній школі.
3. Підручник з історії: призначення та функції; структурні компоненти; методичні вимоги до підручника.
4. Порівняльний аналіз змісту, принципів побудови та методичного апарату різних (варіантів) підручників з історії.
5. Використання в 5-8 класах методичних можливостей підручника.
6. Характеристика методичної літератури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Тема 6. Класно-урочна форма навчання та її альтернативи.

Тематичний план:

1. Основні елементи класно-урочної форми навчання, її переваги та недоліки.
2. Бел-ланкастерська система взаємного навчання.
3. Батовська система навчання.
4. Мангеймська система навчання.
5. Система індивідуального навчання - Дальтон-план.
6. Колективний спосіб навчання.
7. План Трампа.
8. Лекційно-семінарська форма організації навчання.

Основні поняття теми: система навчання, бел-ланкастерська система взаємного навчання, батовська система навчання, мангеймська система навчання, система індивідуального навчання -дальтон-план, колективний спосіб навчання, план Трампа, лекційно-семінарська форма організації навчання.

Тема 7. Урок як основна форма навчання історії.

Тематичний план:

1. Підготовка вчителя до уроку історії. Проектування уроку.
2. Підходи до класифікації уроку історії. Характеристика основних типів уроків.
3. Методика проведення різних типів та елементів структури уроку.

Основні поняття теми: проект уроку; тип уроку.

Тема 8. Позакласна робота з історії

План заняття:

1. Завдання та зміст позакласної роботи з історії.
2. Основні форми позакласної роботи з історії, їх характеристика та особливості.
3. Організація та планування роботи історичного гуртка, товариства, факультативу.
4. Проведення історичних днів, вечорів, тижнів.
5. Організація та проведення історичних олімпіад та дослідницької роботи учнів з історії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Методи, прийоми та засоби навчання історії.

Тема 9. Поняття методу та прийому навчання.

Тематичний план:

1. Поняття «методи навчання та прийоми навчання історії».
2. Різноманітні підходи до класифікації методів викладання історії та їх характеристика.
3. Сутність та зміст традиційних методів навчання: розповідь та пояснення вчителя, бесіда, робота з книгою, ілюстрація та демонстрація тощо.

Основні поняття теми: методи навчання; прийоми навчання; традиційні методи навчання.

Тема 10. Нетрадиційні підходи до класифікації методів навчання.

Тематичний план:

1. Евристичні методи навчання.
2. Когнітивні методи навчання (наукові, метапредметні, емпатії, змістового бачення, символічного бачення, евристичного спостереження, метод фактів, метод досліджень, конструювання понять, гіпотез і т. ін.);
3. Креативні методи навчання (методи придумування, гіперболізації, «якби...», образно-картинні, «розумового штурму», синектики, «морфологічного аналізу»).
4. Оргдіяльнісні методи, або методи організації навчання (учнівського планування, створення освітніх програм учнів, нормотворчості, взаємонавчання, рецензій, контролю, рефлексій, самооцінки).

Основні поняття теми: евристичні методи; когнітивні методи; креативні методи; оргдіяльнісні методи

Тема 11. Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії.

Тематичний план:

1. Поняття «засоби навчання». Класифікація засобів навчання.
2. Актуальні проблеми шкільного підручника з історії.
3. Використання методичних можливостей підручника історії.
4. Класифікація текстових засобів навчання.
5. Методика роботи з історичним документом.
6. Художня та науково-популярна література у навчанні історії.
7. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.

Основні поняття теми: підручник; інтерпретація; методичний апарат; структура підручника; текст і поза текстові компоненти; класифікація навчальних текстів; історичний документ; первинне, вторинне джерело; художня та науково-популярна література.

Тема 12. Контроль та оцінювання знань учнів

План заняття:

1. Головні функції та види системи перевірки знань та умінь учнів.
2. Вимоги щодо контролю та оцінювання: організація, методи та прийоми перевірки знань та умінь учнів.
3. Рівні навченості учнів.
4. Засоби стимулювання навчальної діяльності учнів.

Тема 13. Методика проведення комбінованого уроку з історії

План заняття:

1. Скласти поурочний план комбінованого типу з історії стародавнього світу. Провести урок в групі.
2. Скласти поурочний план уроку комбінованого типу з нової історії. Провести урок в групі.
3. Скласти поурочний план уроку комбінованого типу з новітньої історії. Провести урок.

Практичне завдання: Підготувати прийоми організації роботи класу на уроці комбінованого типу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Теорія і практика сучасного уроку.

Тема 15. Урок як основна форма навчання історії.

Тематичний план:

1. Підготовка вчителя до уроку історії. Проектування уроку.
2. Підходи до класифікації уроку історії. Характеристика основних типів уроків.
3. Методика проведення різних типів та елементів структури уроку.

Основні поняття теми: проект уроку; тип уроку.

Лекція 16. Нетрадиційні (нестандартні) уроки.

Тематичний план:

1. Актуалізація проблеми та основні форми проведення нестандартних уроків.
2. Характеристика структури та методика проведення окремих форм нестандартних уроків (уроку-семінару, уроку-дискусії, уроку-суду, уроку-прес-конференції, уроку теле-, радіопередачі, уроку-салону, уроку-екскурсії, уроку-брейн-рингу, уроку-гри, рольової гри, використання окремих ігрових моментів на уроках історії).
3. Врахування вікових особливостей учнів при виборі нестандартної форми проведення уроку.

Основні поняття теми: форма уроку; нетрадиційні (нестандартні) уроки

Тема 17. Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії.

План заняття :

1. Скласти поурочний план підсумково-узагальнюючого уроку типу з історії стародавнього світу. Провести урок в групі
2. Скласти поурочний план уроку підсумково-узагальнюючого типу з історії середніх віків. Провести урок в групі.
3. Скласти поурочний план уроку підсумково-узагальнюючого типу з нової історії. Провести урок.
4. Скласти поурочний план уроку підсумково-узагальнюючого типу з новітньої історії. Провести урок в групі.

Тема 18. Методика проведення вступного уроку та уроку вивчення нового матеріалу

1. Скласти календарні плани відповідно до шкільних навчальних програм з історії (всесвітньої) для 6-12 класів..
2. Скласти поурочний план та схарактеризувати основні етапи проведення вступного уроку.
3. Скласти поурочний план та схарактеризувати основні етапи уроку вивчення нового матеріалу.

Практичне завдання: Підготувати виступ вчителя в класі на вступному уроці (на вибір: в 6,9,10 класах)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць за годину	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	5	5	2	2	3	3	-	-
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	20	2	2	-	-	1	1
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20	-	-	1	10
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	3	15	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30		-		-				
Разом			107		86		65		62
Максимальна кількість балів:	320								
Розрахунок коефіцієнта:	$60/320=0,19$								

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Розділи	Години	Бали
Змістовий модуль I		
Тема 1. Вступ. Методика навчання історії як наукова та фахова дисципліна	4	5
Тема 2. Мета та структура сучасної історичної освіти в Україні	4	5
Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти.	2	5
Тема 4. Сучасна стратегія шкільної історичної та суспільствознавчої освіти в Україні. Учителю історії, кабінет історії.	4	5
Тема 5. Програми та підручники з історії для загальноосвітніх навчальних закладів як відображення структури та змісту шкільної історичної освіти	4	5
Разом:	18	25
Змістовий модуль II		

Тема 6. Класно-урочна форма навчання та її альтернативи	4	5
Тема 7. Урок як основна форма навчання	2	5
Тема 8. Позакласна робота з історії	4	5
Разом:	10	15
Змістовий модуль III		
Тема 9. Поняття методу та прийому навчання	2	5
Тема 12. Контроль та оцінювання знань учнів	2	5
Тема 13. Методика проведення комбінованого уроку з історії	2	5
Разом:	6	15
Змістовий модуль IV		
Тема 14. Урок як основна форма навчання історії	2	5
Тема 15. Нетрадиційні (нестандартні) уроки	2	5
Тема 17. Методика проведення підсумково-узагальнюючого уроку з історії	2	5
Разом:	6	15
Усього за семестр:	40	70

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і практичних занять.

Форма проведення – письмова, письмово-усна.

Завдання для модульної контрольної роботи та критерії їх оцінювання розробляються лектором. Він проводить і оцінює модульні контрольні роботи.

Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Письмові контрольні роботи зберігаються на кафедрі до кінця навчального року.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Студент, який не згоден з отриманою за результатами модульного контролю оцінкою, має право подати апеляцію безпосередньо після оголошення оцінки. У цьому випадку завідувач кафедри призначає апеляційну комісію, яка зобов'язана розглянути апеляцію в присутності студента.

Оцінка	Критерії
20 – 25 БАЛІВ	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу.
14 – 19 БАЛІВ	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі неточності та помилки.
8 – 13 БАЛІВ	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві

	неточності.
0–7 БАЛІВ	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

6.4.Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю – письмова. Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	31 – 40	Відповідь студента: містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень; вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науковотеоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	21 – 30	Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки: недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	11 – 20	Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме: відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципів аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.

6.5.Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Що таке методика навчання історії? Визначте об'єкт та предмет методики навчання історії як науки.
2. З яких компонентів складається процес навчання історії яка система? Як пов'язані між собою компоненти процесу навчання історії?
3. В чому полягає зв'язок методики навчання історії з іншими науками.
4. Від яких факторів залежить відбір та структурування змісту шкільних історичних курсів?
5. Якими є завдання методики як науки?
6. Якими є мета і завдання шкільної історичної освіти в Україні в основній школі?
7. Схарактеризуйте основні етапи і методи педагогічного дослідження.
8. Які проблеми методики історії є найбільш актуальними сьогодні?
9. Схарактеризуйте поняття "гармонійно, всебічно розвинена особистість".
10. Дайте визначення міжпредметних та міжкурскових зв'язків історії. Яка їх роль у навчанні історії.
11. Як ви розумієте поняття "інтегроване навчання"?
12. Які ключові компоненти професійної компетентності вчителя історії ви знаєте?
13. Якою є роль вчителя історії в навчальному процесі? Які вимоги ставить сучасне суспільство - до вчителів історії?
14. В чому полягає педагогічна творчість вчителя?
15. Схарактеризуйте суть реформування шкільної історичної освіти в Україні. Якими є основні принципи суспільствознавчої та історичної освіти?
16. Схарактеризуйте освітньо-виховні завдання шкільної історичної освіти.
17. Яку роль відіграє кабінет історії в навчальному процесі?
18. Що таке структура шкільної історичної освіти? Схарактеризуйте лінійну структуру шкільної історичної освіти.
19. Схарактеризуйте концентричну структуру шкільної історичної освіти. Якими є переваги і недоліки лінійного та концентричного підходів щодо структури шкільної історичної освіти.
20. Що таке синхронізоване викладання курсів вітчизняної та всесвітньої історії?
21. Що таке зміст освіти? З яких елементів складається зміст шкільної історичної освіти?
22. Що таке емпіричний та теоретичний рівні вивчення історичних знань?
23. Назвіть основні підходи до класифікації історичних фактів у методичній науці.
24. Історичні поняття, їх класифікація та етапи формування.
25. Історичні уявлення, види історичних уявлень, основні етапи "їх формування".

26. Вміння, прийоми, навичка пізнавальної" діяльності учнів. Якою є послідовність роботи вчителя над формуванням в учнів того чи іншого вміння?
27. Структурні компоненти сучасного підручника з історії. Які можливості створює кожен з них для організації пізнавальної діяльності учнів?
28. Схарактеризуйте структуру та завдання процесу навчання, принципи процесу навчання.
29. Поняття "форми" в сучасній дидактиці. Назвіть і схарактеризуйте відомі вам форми навчання.
30. Класифікація текстових засобів навчання та особливості роботи з ними.
31. Класифікація наочних засобів навчання. Особливості роботи з наочними засобами навчання.
32. ТЗН: види та особливості роботи з ними.
33. Назвіть та схарактеризуйте основні форми позакласної роботи з історії.
34. В чому полягають особливості організації та планування роботи історичного гуртка, товариства, факультативу.
35. Методика організації та проведення історичних днів, вечорів, тижнів.
36. Методика організація та проведення історичних олімпіад та дослідницької роботи учнів з історії.
37. Основні завдання та напрямки краєзнавчо-пошукової позакласної роботи. Як можна використати краєзнавчий матеріал на уроках історії.
38. Що таке "методи навчання" історії? Які методи навчання історії ви знаєте.
39. Які підходи до класифікації методів навчання історії ви знаєте?
40. Схарактеризуйте суть та зміст усних методів навчання.
41. Схарактеризуйте суть та зміст практичних методів навчання.
42. Схарактеризуйте суть та зміст таких методів, як ілюстрація та демонстрація, робота з документами.
43. Схарактеризуйте суть та зміст евристичного методу навчання.
44. Схарактеризуйте суть та зміст когнітивних методів навчання.
45. Схарактеризуйте суть та зміст креативних методів навчання.
46. Схарактеризуйте суть та зміст оргдіяльнісних методів навчання.
47. Схарактеризуйте суть реформування оцінювання знань та вмінь учнів. В чому полягають вимоги щодо контролю та оцінювання знань та вмінь учнів?
48. Схарактеризуйте основні етапи проектування уроку історії.
49. Назвіть відомі вам основні типи уроків історії.
50. Схарактеризуйте структуру уроку вступного.
51. Схарактеризуйте структуру уроку вивчення нового матеріалу.
52. Схарактеризуйте структуру уроку комбінованого.
53. Схарактеризуйте структуру уроку підсумково-узагальнюючого.

54. Схарактеризуйте структуру уроку контролю знань та умінь учнів.
55. Які уроки прийнято називати нестандартними? В чому полягає їх актуальність?
56. Які групи нестандартних уроків вам відомі?
57. Які форми проведення нестандартних уроків вам відомі? Опишіть основні правила проведення та регламент одного з них.
58. В чому полягає актуальність мотивації навчальної діяльності? Як створити мотиваційні моменти на уроці історії?
59. Які прийоми розвитку пізнавальних мотивів ви знаєте?
60. Для чого складається календарне планування? Яка його структура?
61. Для чого складається поурочне планування? Яка структура поурочного плану?
62. Компетенція, компетентність: і як вони пов'язані з освітньо-виховними завданнями навчання історії?
63. Підходи європейських експертів до визначення внутрішньої структури компетентності.
64. Функції компетентності в системі освіти/
65. Змістовий комплекс педагогічних правил щодо формування компетентностей учнів.
66. Групи компетентностей та можливості продуктивного навчання.
67. Діяльність учителя, що свідчить про формування компетентності учнів.
68. Підходи до оцінювання сформованості основних груп компетентностей учнів.
69. Головні функції та види системи перевірки знань та умінь учнів.
70. Організація, методи та прийоми перевірки знань та умінь учнів.
71. Самостійна пізнавальна діяльність учнів при вивченні історії.
72. Умови підвищення ефективності самостійної роботи учнів на уроках історії. 73. Організації самостійної роботи учнів при вивченні історії
74. Поняття технологія та технологія навчання.
75. Загальні правила й принципи технологій навчання.
76. Інноваційні освітні технології.
77. Історія виникнення педагогічної технології.
78. Класифікація педагогічних технологій.
79. Характеристика репродуктивної технології навчання, її переваги й недоліки.
80. Характеристика технології цілепокладання.
81. Поняття "проект" та "проектна технологія". Типологія проектів.
82. Головні принципи та ідеї особистісно орієнтованого навчання.
83. Зміст та особливості технології розвивального навчання.
84. Ігрові технології навчання.
85. Поняття "модульне навчання". Основні підходи до організації модульного навчання.

86. Поняття інтерактивного навчання, його мета, підходи до класифікації.
87. Основні характеристики та принципи критичного мислення.
88. Поняття "проблемне навчання". Основні етапи діяльності за технології проблемного навчання.

6.6.Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FХ	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II			Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV				
	Л.1 (1 б.)	Л.2 (16.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (16.)	Л.5 (1 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (1 б.)	-	Л.8 (1 б.)	Л.9 (16.)	Л.10 (16.)	-					
Лекції (теми, бали)																	
Семінарські заняття (теми, бали)				С.1 (11 б.)	С.2 (11 б.)	-	С.3 (11 б.)	С.4 (11 б.)	-	-	-	С.5 (11 б.)	С.6 (116.)	-	-	-	С.7 (116.)
Практичні заняття (теми, бали)	-	-	-	-	Пр.1 (11 б.)	Пр.2 (11 б.)	Пр.3 (11 б.)	-	-	-	-					Пр.4 (11 б.)	

С.Р (бал и)	СР 1 (56)	СР 2 (56)	СР 3 (56)	СР 4 (56)	СР 5 (56)	СР 6 (56)	СР 7 (56)	СР 8 (56)	СР 9 (56)			СР 10 (56)	СР 11 (56)	СР 12 (56)	СР 13 (56)		СР 14 (56)
Мод ульн ий конт роль	Модульна контрольна робота – 25					Модульна контрольна робота – 25			Модульна контрольна робота – 25				Модульна контрольна робота – 25				
С е м ес тр ов и й к о н тр о л ь	Екзамен (40 балів)																

8.Рекомендована література

Основна

1. Баханов К. Модель навчання у грі. // ІВШ. - 2000. - №10. - С 12-17.
2. Баханов К. Модель навчання у дискусії. // ІВШ. - 2000. - №9. - С 16-22.
3. Баханов К. Навчання історії без підручника за технологіє. Ю. Троїцького. // ІВШ. - 2000. №7. - С 28-29.
4. Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. // ІВШ. - 2000. - №5-6. - С. 37-43.
5. Баханов К. Навчання історії за проектною системою. // ЇВШУ. - 2000. -№ 3. - С 33-37.
6. Баханов К. Навчання історії у вальфдорській школі. // ІВШ. - 2000. - №8. - С. 13-20.

Англомовна література

7. Palomba D. Comparative studies in education in Southern Europe, 2019.
8. MacRaild D. Studying History (Palgrave Study Skills), 2007.
9. Marshall C. Critical Problems in the History of Science, 1959.
10. Galison P. Ten Problems in History and Philosophy of Science, 2008.
11. Sharples M. Practical Pedagogy, 2019.
12. Hattie J. Visible Learning & The Science of How We Learn, 2009.
13. Payne R. The Pedagogy of the Oppressed, 1970.
14. Strong R., Silver H., Perini J. Teaching What Matters Most, 2001.
15. Wiggins G. Essential Question: Opening Doors, 2013.
16. Nussbaum-Beach S., Ritter L. The Connected Educator, 2011.

Додаткова

1. Баханов К. Втілення ідеї "занурювання" в практику навчання історії в школі. // ІВШ. - 2001. №11-12.-С. 34-37.
2. Баханов К. Лабараторно-практичні роботи з історії України (методичний посібник для вчителів). - К.: Генеза, 1996. - 208 с
3. Баханов К. Облік індивідуальних досягнень учнів у навчанні історії. // ЇВШУ. - 1999. -№ 2. С 25-27.
4. Баханов К. Педагогічні інновації: навчання історії за комбінованою системою М. Гузика. // ЇВШУ. - 2000. -№ 2. - С 25-31.

5. Давлетов О. Націонал-соціалізм в сучасних українських та німецьких підручниках з історії: яке місце в них відведено показу повсякденного життя. // ІВШ. - 2000. - №11-12. - С. 29-33.
6. Єгоров Г. Експерти Ради Європи про форми і методи викладання історії. // ІВШ. - 2000. №10.-С.
7. Єгоров Г. Підручники громадянознавства: досвід Франції. // ІВШУ. - 1998. -№ 2. - С 53-55.
8. Комаров В. Історичні образи: як їх формувати. // ІВШУ. - 2001. - №2. - С 26-28.
9. Копцюх Б. Використання матеріалів кабінету історії і правознавства у навчально-виховній роботі. // ІВШ. - 2001. - №2. - С 38-39.
10. Копцюх Б. Вірші-загадки у вивченні історії України (7 кл.). // ІВШ. - 1999. - №8-9. - С 25-26. 11. Король О. В. Методика викладання українського народознавства в школі: Навч.-метод. Посібник. - К., 1998.-365С. 902.7(4 Укр.) / К 68 (1 прим.)